

TOMPA LÁSZLÓ
HOL VAGY, EMBER?

VERSEK

ERDÉLYI SZÉPMÍVES CÉH, 1940

TARTALOM

ÁRVA KUKORICASZÁL

BEFAGYOTT RÉVBEN
VERS EGY TÉLI SÉTÁRÓL
ÁRVA KUKORICASZÁL...
KÚTBA ESTEM, - KI HÚZ KI?
NYÁRI KALAND
ŐSZI INTÉS
EGY LEVÉLBELI KÉRDÉSRE
HAMVADÓ ZSARÁTNOK ŐSZI KÖDBEN
EGY KEVÉLYKEDŐHÖZ
LÉLEKVÁRÁS
A MÁSIK SZOBÁBÓL
MINEK MA VERS?
MEGHITT SZAVAK EGY
ELKÖLTÖZÖTTHÖZ

TÉLI DERMEDTSÉGBEN

TÉLI DERMEDTSÉGBEN
EGY ÚTSZÉLI MUTATÓFÁRA
ILONA TAVASZI TÁNCA
RÁDIÓVERS
SZÉKELY ÜNNEPI VERS
CÉLTALANUL
ÉNEK A KÉSŐI MEGBÁNÁSRÓL
REJTŐZŐ SZAVAK NYOMÁBAN
EGY EMELETI ABLAK MÖGÜL
ÉJSZAK FELÉ
TALÁN BÚCSÚVERS
BESZÉD VARJAKHOZ

KIVIRÁGZOTT EGY ORGONABOKOR

TAVASZVÁRÓ ÉNEK
ESTE EGY SZÉKELY FESTŐNÉL
ANYÁM KINÉZ AZ ABLAKON
SZIDDHÁRTHA ÚJBÓL ELTŰNIK
HALOTT ÉNEKESNŐ HANGJA
HANGLEMEZEN
VALLOMÁS SÖTÉT TITOKRÓL
ŐSZI HAJTÁSBAN
A MŰ
MINDEN FÉNY HUNYTÁN
DECEMBER 21: TÉLI NAPFORDULÓ
BÚS CSILLAGON
LÓFÜRÖSZTÉS
KIVIRÁGZOTT EGY ORGONABOKOR

TÉREN

VERS
EGY VOLT-VADÁSSZAL...
AZ ARANYKEHELY
HIGGADT TAVASZI ÉNEK
A BETEG DSIDA JENŐHÖZ
TÉREN
SASOK VIHARBAN
MIND MENETELÜNK
KICSI KUTYA TARKA-NÓTA
IMMÁR ÚGY VAN...
DIOGENÉSZ LÁMPÁJÁVAL
ÉVNEK ŐSZÉN, KEDVNEK ŐSZÉN
ÉNEK HÁROM POGÁCSÁRÓL

ÁRVA KUKORICASZÁL

BEFAGYOTT RÉVBEN

Pár napja-e, vagy sok-sok éve?
Már nem is tudom -: köd mögöttem...
A nyugtalanság tengeréről
E révben oly rég kikötöttem.

Jó, békés rév ez! Legyen áldott!
S áldott az ár, mely ide hajtott.
Itt semmi kockázat, veszély, - csak
Fagyott vízmező, puszta partfok.

Itt elnézvé a néma holdat,
Míg körülfolly hideg palástja:
Leszámolok volt-életemmel,
Merüljön örök hallgatásba!

Csak ha egy kis szél rég felejtett
Illatokat hoz duruzsolva:
Gondolok még valami nagy-nagy
Hátralevő ünnepre, torra.

Ekkor a révet lesem ismét:
Már mikor enged, hogy a vágyak
Útján még egyszer a világnak
- Talán vesztemre - nekivágjak?!

VERS EGY TÉLI SÉTÁRÓL

Messzire belátható,
Sík mezőség, csupa hó!
Rajta semmi szenny, sötétség,
- Mintha volna szűz menyasszony,
Illetlen, hús fehérség
Fátylaiban nászra vitt -
Hangja sincsen, semmi kétség:
Minden fehér s alszik itt.
Lépteim, hogy meg ne sértsék
Ezt a csendet, ezt a szentet,
Szinte csak suhannak és még
Nesz sem ébred a havon.
...Nézem, egyre hallgatom:
Tiszta, néma szűzfehérség -

De jaj, rekedt károgasra
Már e szűzi csend riad -
Vedlett varjúraj miatt,
Melynek lomha szárnyalása
Mind csak egy körön kering,
S ott a berki friss csapásra,
Látom, le is csapna mind.
Ámde most, hogy észrevettek:
Szétrebbenek egyre-másra,
S míg kíváncsiság siettet,
Rejtelem varázsa von:
Lassú lépteim futásra
Váltva már s a lábaim
Elszánt, nehéz dobbanása
Döng a felborzolt havon.
Most megállok! Itt van, ím,
Már a cél és épp előttem,
A havon egy lányi körben
Égnek - oh, beh torz dolog! -
Haragos piros nyomok,
Vérnyomok!

Állok néma döbbenetben,
Míg szemem csak jár, figyel -
De sem közel, körülöttem,
Sem tovább, a messze ködben
Semmi válasz, - semmi jel
Nem árul egy-annyit el,
Hogy vajjon falánk, mohó vágy,
Gyilkoló, vak szenvedély,
Vagy csak játékos szeszély
Volt-e, ami itt a hó lágy
Felszínéről így beszél?!

Semmi válasz... Ám e táj
Szűz varázsa megtörötte
Omlik el, hogy szinte fáj.
S érzem: bár köd lepje már,
Szél terítsen új havat
Még reá, de jaj, ha ködben,
Rejtve, titkon, elfödötte,
Az a folt csak ott marad!

S mindenütt az ég alatt,
Közel, s távol ezer döbönt
Hang is rázúg: szent-való!
Az a folt csak ott marad -
Ott bizony, s így szerte-körben
Már e hó sem az a hó,
S nem is lesz már, mi különben
Csak nemrég volt: az a csöndben
Szent bűbájjal szunnyadó,
Szűzi tiszta, tiszta hó!

ÁRVA KUKORICASZÁL...

Árva kukoricaszál -
Kapálatlan maradtál!

Bajnak baj, - de lásd, ezért
Különös nagy kár nem ért!

Árván lengő száradon
Mégis nőtt pár cső vadon.

Sőt tán még javukra vált,
Hogy nap, szél nyiltan talált.

Most már késő nyár hevén
Süttözöl, - akárcsak én!

Ringatózol, mialatt
Érlelődik aranyad.

Így vársz még pár napot és
Elérkezik a szedés.

Rád is az majd sort kerít -
A kas veled is telik!

KÚTBA ESTEM, - KI HÚZ KI?

Most, hogy mint csomós hó hull rám a vénség:
Régmúlt mezőkről gyakran zengenek
Halk gyermek-hangok, dalocskák felém -
S szemem lezárul -: ott kerengek ismét
Gyerektársak közt, magam is gyerek.

Halljátok: most is hogy zeng, érzeleg
Egy furcsa, kis dal - játékhoz való -
Játékhoz, mely csak volt-nemvolt előttem,
De annál inkább őrzöm pár szavát:
»Kútba estem... ki húz ki?« - ezt a kérdést
kellett kántálni egynek bent a körben,
Míg kiváltották, s fujta más tovább.

Kútba estem - - óh, véresen, gyötörten
Később is mennyit keseregtem így,
Míg sülyedeztem a szomorúságba.
De nem volt, aki meghallja, - hiába!
S ha talán volt is -: egyéb gondja volt.

Hát megpróbáltam fölvergődni én!
Segítség nélkül - - s párszor hittem is már,
Hogy mindjárt elönt a tündéri fény,
Az öröm napja, - ekkor visszabuktam,
Még mélyebb éjbe, búsabb árvaságba.
Vártam: ki húz ki? - Újra csak hiába!
Tettem új próbát is megint, s megint -
De csak kudarc ért, - s ma már ott vagyok, hogy
Fölfelé szemem alig is tekint...
Nem hívok senkit, nem próbálok semmit,
Csak hallgatom, ahogy a szél a gyér
Bokrokon sír, mind zordabbat zenél - -
És mind sűrűbben hull, hull rám a hó.

NYÁRI KALAND

Sűrű berekben jártam a nyáron - -
Kerülgettem bokrokat, szederindák, venyigék szövevényét.
(Mégis beh sokszor beléjük bonyolódtam!)
S ím egyszer: egy bokron - maga a nyár nevetése -
Fürtökben, vérpiros, gyönyörű gyöngyök!
Nyultam is mindjárt: török pár kedves ágat.
Az egyik szobát majd megszépítik otthon.
S főképpen: később, ha künn minden fehér lesz:
Rámfénylenek még valamit a nyárból!

Ám ekkor hangok hívtak, embereké, akikkel
Végezni valóm volt... Jó, gondoltam, megyek is már,
Ne várjak sürgetést. Most hagyom a bokrot.
Hisz úgylis itt jövök vissza csakhamar - -
S mentem, amerre hívtak. Az ügy hosszabb volt,
Mint számítottam, s el is vetődtem jó-sokkal amarrább!
Mire végeztünk: már fakult is a napfény!
De sebaj, véltem: csak pár percnyi kitérő -:
S szedhetek bőven a piros gyöngycsodából,
S még el is érem az előremenőket!

Egyenest vágtam, tétova nélkül a célnak!
De mikor azt hittem: már helyben is vagyok,
Látom: a hely más, s nincs sehol a bokor sem!
Kicsit megütődtem, kicsit szemlélődtem,
Majd újra nekivágtam, meggyőződve, hogy most:
Már helyes irányban, - újra csalódtam!
Így jártam össze-vissza sokáig a berket,
Előbb csak bosszankodva, majd nyugtalanul is,
Mint akivel holmi titok esett meg!

S már fáradt voltam egészen a futkosástól,
Mikor az este sűrűsödése intett,
Hogy fedél alá kell jutnom, - anélkül,
Hogy ismét rábukkantam volna az egyszer
Elém került fürtös, örömszínű csodára.

...Később, igaz, törtem pár olyanforma ágat.
De hiába, - az már mégsem volt egy és ugyanaz.

ŐSZI INTÉS

Az ősz elől már menekül a nyár - -
S vele nyűtt népe, a sok színes álom.
Sok nyári vágyra múlás ősze vár.
Fut, fut a nyár, a kincses, büszke nyár - -
Nos, büszke lelkünk mit ért el e nyáron?!

Sok más ilyenkor - jóltelt nyár után -
Emlékmézzel jól megrakodva tér meg.
Ámult Keleten, üdült Éjszakon -
(Hová magunk is vágyunk rég nagyon.)
A nyara csupa fény volt, öröm, ének.

Részünkre mást e nyár sem juttatott
Fényt kirekesztő, gondfelhős napoknál -
Roskaszto küzdést, régúnt robotot,
Miben már kedvünk szörnyen megkopott -
S így bánt velünk már annyi rossz, konok nyár!

Szívünkben ezer vággyal, megadón
Hordoztuk sötét, megrontó igánkat,
Míg körül minden örült, lángra gyúlt - -
S csak most nézünk szét, mikor már fakult
Minden pompája, öröme a nyárnak.

S így addig hagyjuk tétovázva, hogy
Teljék a nyár, s a bölcsebbek kifosszák -
Míg egyszer látjuk: pusztá a világ -
S az ablakon a kopasz kerti fák,
Mint sírkeresztek intenek be hozzánk - -

EGY LEVÉLBELI KÉRDÉSRE

György Dénesnek.

Hogy lettem költő? - kérded. Vajjon az vagyok-e?
Költő, - különben e fennkölt szót nem is szeretem.
De ha végre (mondjuk) volnék is ilyesmi:
Úgy az voltam én már, mikor legelőször
- Betfalvi kertünk tavaszodása közben,
Vagy esteledés idején a segesvári várban -
Csodálkoztam rá kisgyermeki szemmel
A bontakozó világ csodáira és ezt
Megpróbáltam eldudorászni dadogva.

S az leszek: költő, majd akkor is, ha a gondok
Szirtjein elvérezve már csak az elmúlásra
Várok, hang nélkül, mint aki néma.
(Ami, érzem is, immár közel-bizonyosság!)

Holtomba is úgy bukom -: titokzatosan!
Tán csillagok esnek, vagy tán csak eső sír,
Egyedül ő siratva? Nem, nem tudom én sem.
De tudom, lesz majd, aki itt - ahol én most
Gyakran bolyongok nyugtalanul - megérez
Valami szomjú sajjást, mellyel tele ég s föld.
Te is, kivált, ha egy teljesező tavasszal
Jönnél ide: holdas éjjel a mély berekből
Éreznél ömleni sűrű illatözönt,
Nagy virágokról, melyeken vér a harmat -
Míg hallasz dalt is, mely zengő áradással,
Tobzódva dalol ki elmondatlanokat.

HAMVADÓ ZSARÁTNOK ŐSZI KÖDBEN

Ősszel várjunk-e tőle meleget,
Ha nyáron át is csak senyvedezett?

Csak hamvadt lenn. De fénnel ég iránt,
Nem lobogott föl. Nem volt égi láng!

Ma fázós tarlón zord, fekete folt,
Melynek lenn-kúszó, kormos füstje fojt.

Az igazság ez: voltunk tűzrakók,
De rossz volt minden tűzre-rakhatónk.

Mert mi is volt? Hit, bizalom kevés -
Ám annál több átlátszó tettetés.

Ebből harag, harc, majd meg újra-más
Gyötrelmek... sok kis, mérgező marás.

Igy örömünkben hiány volt elég -
S lett, egész helyett; üszkös törmelék.

Egy sebfolt, - ma már alig éget, él...
Holnap: pernyeként fujja szét a tél!

EGY KEVÉLYKEDŐHÖZ

*»Aki magát felmagasztalja:
megaláztatik.«*

Te magadban olyan
Biztos vagy, oly szilárd,
Mintha már sohasem
Vallhatnál semmi kárt.

Kétséged soha sincs,
Hogy mi rossz és mi jó,
Míg nekem rendesen
Jó, rossz: kemény dió.

Én megvallom: bizony
Tévelygek eleget.
De néha azt hiszem,
Egy titkos kéz vezet.

Annak keze, ki míg
Itt vergődött, gyötör,
Éjjente mint harang
Bíztat meg messziről.

Ki míg töviseken
Botorkáltat tovább:
Olykor bizalmasan
Hallatja mély szavát.

S én mély-mély titkait
Tikkadtan figyelem,
Kezdvén megérteni:
Ő mindig kegyelem.

Az akkor is, ha sujt,
Kínok tüzére vet:
Igy szelidítgeti
Vad, s hiú szívemet.

Csak tűrök hát, amíg
Fölöttem egy napon
Sátracska lesz az én
Meglelt alázatomban.

Sátor, mely gögöt és
Hiúságot kizár,
S amelynek földje: Túl
És Innen közt határ.

Az átkelés nekem
Igy nem lesz tán nehéz -
...De mi vár rád, ha majd
Az átkelőhöz érsz?!

LÉLEKVÁRÁS

»Akkor nagy hirtelenséggel lón az égből mintegy sebesen zúgó szélnek zendülése, mely eltelé az egész házat, amelyben ülnek vala.« (Apostolok cselekedetei, 2. rész 2. vers.)

Ki dicsőségben, fényben mennybe mentél:
Mester, lelkeddel szállj e házra. Várunk!
Nélküled, gyarlón, csak dadog a szájunk -
Igy esdeklünk, hogy közénk újra megtérj!

Te tűz voltál, s szél, záratat szakítván,
S csodatevő is, - tedd, hogy percütésre
Legyen sebes szél zúgó zendülése,
S telj el, - itt várjuk, néhány bús tanítvány!

Lásd, árva nyájunk szétzülrik magában!
Már szakadék is döbbsentette párszor -
Kell hát nagyon pár igazszívű pásztor,
Hogy a nyáj mellett megálljon szilárdan!

Ha azt róttá ránk a mindenek Atyja,
Hogy biztatnók, kin gyöngeség erőt vett:
Küldd el nekünk szent lángodat, erődöt,
Hogy szándékunknak legyen foganatja.

Sőt adj szavunknak, esdünk, oly hatalmat,
Hogy üldözőnk is (hallván) vesse gögjét
Örökre el és hivünk ké szegődjék,
Kit ellenünk a Gonosz sem lovalhat.

Igy próbált lelkünk is majd megnyugodva
Térhet meg hozzád, nem fog fájni dőlünk,
Ha tudjuk, nem volt hasztalan törődnünk:
Igééd él, s úgy száll új meg új korokra!

Zendülj meg hát, hogy ne hiába váránánk -
Hogy virrasztóit kicsiny seregünknek,
Félsz, közöny el ne nyomjon soha minket -:
Mesterünk lelke, Lélek, szállj alá ránk!

(Az Erdélyi Magyar Irodalmi Társaság 1911. évi november hó elején Kolozsváron az erdélyi magyar írás néhány művelőjével Petőfi-hetet szándékozott rendezni, - ez a vers arra az alkalomra készült. Az ünnepség terve azonban megvalósulás közben elakadván: a vers akkor nem került előadásra.)

A MÁSIK SZOBÁBÓL

Éjhosszat békés arccal szendereg már
Szomszéd szobánkban a halotti párnán -
S virradhat is: egy fájó élet árán
Elérte végre, hogy semmije sem fáj!

És meg kell szoknom: egy szomorú szempár
Ablakán, otthon nem tekint ki, várván
Vénülő fiát, - űzhet gond akárhány:
Ő meg nem moccan, - legyen tél, legyen nyár...

S egyszerre vágy fog el s fűt: egy utolsó
Versemben minden gyarlót úgy legyőzni,
Hogy csoda támadjon: üvegkoporsó!

Amely, míg itt hull, pusztul minden érték,
S föld rendül: őt - ősz, halott Hófehérkét -
A jövődónek tündöklőn megőrzi!

MINEK MA VERS?

Jó sógorasszonyomnak: Molnár Károlynénak.

Minek ma vers? Oh, minek és kinek?

S ha van is: kinek, ki zendítse meg?

Ki tud ma tenni hanggal oly csodát,

Hogy minden egyéb hangot hasson át?

Hogy minden zaj, s jaj, amivel tele

Az élet, zengjen egybe, mint zene.

De az harsogjon, törvény is legyen -

Ahogy szólt Ő a Sinai-hegyen!

Oh, korunk ennek nem kora! - szegény

Világunk egy szilánkká tört edény.

Egy sokszorozott újabb zürzavar -

Nincs, aki tudná: gőze mit takar?

S mily iszonyat: csúf tehetetlenek

A lelkünkön torz kéjjel fekszenek.

Erőszak a rend, az okos: bolond -

S a sértett Ember pusztában bolyong -

Még sokat kellhet ott bolyongnia,

Míg új fiút szül új Szűz-Mária!

Talán majd akkor minden rendbe jön -

Ma kínlódnunk kell némán és külön.

S ha fellöknék is kínok, undorok:

Szavunk véresen tör fel és dadog - -

MEGHITT SZAVAK EGY ELKÖLTÖZÖTTHÖZ

Lenge felhőkkel szembe a hold
Telten, kigyúlva lohol -
Ki úgy szeretted az éjt, anyám,
Most látod-e ezt valahol?

Mert vagy valahol, - annak, ki volt,
Nem-lenni nem is lehet.
Nincs hová lenned, hogy ne légy!
Nem találsz ily teret!

Még soha ezt nem tudtam így,
Mint most és ennyire
Élőnek nem éreztelek,
Halállal olyan tele.

Élet, s halál: két-egy titok,
Léttelenek külön -
Az éjben titkos áramok
Kerengnek, - kör körön.

Az éjben titkos áramok
Futkosnak, - mind üzenet -
Oh, te is üzensz nekem, tudom,
És nyújtod jó kezedet.

Csak nyújtsad is, - nézd lelkemet:
Riadtan tántorog - -
Mostanság annyi borzalom ölt -
Kétségek, undorok!

Zúgó fejem csitulni ma is
Egy jó ötlet keres -
És erre kié jobb, mint akinek
Saját szíve is sebes?

Megszenvedtünk! Te miattam, - én
Mindíg csak más miatt.
Ideje is, hogy végre veled
Legyen a te rossz fiad!

Veled, te borús, te jó, te - Anya!
Egyetlen-igaz-szerető!
Soha nem kérő, csak mindig adó,
Szívéből etető!

Oh, most is etess, - hiszen akkora
Nagy inségben vagyok!
Híres dacom omladék, erőm
Egészen elhagyott!

Oh, most is etess és védve vezess,
Maradj meg gyámolomul -
Lelkemről úgy is mind, ami súly
Tán nemsokára lehull.

Beh jó is lesz: föl, gáttalanul,
Majd együtt szállani -
Ha nem béklyóznak egyszer a föld
Sötét hatalmai.

Itt hagyni e dúlt bolygót, melyen
Már semmitem segít -
Itt: sárba haló szép fényeit,
Békétlen embereit.

Suhanni, cikázni fölfelé,
- Mint képzelet, oly szaporán -
Hintáznai szédítő-sebesen
Csillagok fényfonalán.

Igy jutni világba, mely csupa csend
És béke, - mély, fehér...
S ahonnan a fénynek is talán
Kell száz év, míg ideér!

TÉLI DERMEDTSÉGBEN

TÉLI DERMEDTSÉGBEN

Oh, föld, természet örök megújódása,
Évszakok titkos váltakozása - reményem!
(Másnál kitartóbb, s igazabb remény.)
Immár csak te tudsz még biztatni, - bíztass!

Im itt ma tél van és én is, mint a tél,
Aléltan fekszem el... mióta már!
Jó napra nap -: csak hófellege van,
Jó éjre éj -: csak halálszele zúg - -
De semmi, ami életről beszélne.
Pedig volt, volt - még nem is rég! - dalom,
Mint rajban a méh, - voltak színeim!
(Nem ég több színben egy-egy őszi erdő!)
S a lelkem! - mily gyanutlan kedvvel áradt - -
Gátról sem tudva... De egyszerre csak:
Fagy bilincselte meg. Sodró vágyaimnak
Zuhantában dermedt meg zuhatagja!
S most minden csendes, színtelen és fagyott!
Csak lelkem jegén kocog néha titkon
Az emlékezés, ez éber jégmadár...

Oh, hihetem-e, hogy ez a jég megtörik még?
Egy új tavasz győzelmes áradása
Szétvet szilánkká minden mostani kérget,
Áradás, mely új partoknak feszülve:
Hömpölyget ismét iszapot, virágot,
Holt galyat, - tükröz lányszemet, vihart,
Mélysege együtt rejt napot, meg éjet,
Mélyén lét, nemlét ugyanazt dúdolja? - -

Vajjon megérek-e még egy ily csodát?
És ők is, akik rám szeretve figyelnek,
Megérik-e, hogy egy napon síromban
Keresve -: ott már ne találjanak?
De úgy bukkanjak illatos újulás közt,
Egy erdőszélen elébük, amint
Valakit üzők, s fiatal szemem
A nap nyilait vígan visszadobálja? - -

EGY ÚTSZÉLI MUTATÓFÁRA

Utas, megállj!!!

Bús titkot rejt e szürke táj.

Úgy jártasd körül szemedet,

Hogy itt öröm nem hiteget.

A fölt, mely fentről ide les:

Kicsordult vértől vörhenyes.

Itt kegyetlen kéz dulta szét

Egy kincses élet mindenét.

Hogy keresztútnál erre tért,

- Vele sok fénylő drágaság -

Rideg sors fogta rá vasát.

S ott rendre durván elszedett

Dalt, álmot s egyéb kincseket.

Az opáltüzű ritka kint

Sarkával sárba rugta mind.

S most olykor, éjjel, föld alól

Eltiprott vágyak jajja szól.

Most árván teng a dudva, gyom,

Pár foszlány leng a galyakon.

Köztük bús szél motozgat és

Zümmög. Örökös temetés - -

ILONA TAVASZI TÁNCA

Az egész éjjel ma csupa-egy tavaszszag!
Hullámai az erdőszél felől
Át-áthömpölyögnek a tisztás fölött is,
Melynek szögében a borvízkút bugyog -
A vízről könnyű gőz lebeg titokzatosan
A hold felé, mely puffatag arccal áll - -
A forrás fejénél, nyirkos, fekete kövön,
Valaki ül, hajlottan, háttal a holdnak - -
Tenyerébe rejtett arca láthatatlan -
De azért mi tudjuk:
Ő a bujdosásban levő fekete királyfi -
Siratja eddigi tavasztalan életét -
S az élő vízzel könnyei egybefolytak.

De most egyszerre -: ő is fülelni kezd:
A sűrűségben halk zenepengés - -
Mint közelgő szava pengő citerának -
S a tisztásra (mint áprilisi kis szél)
Kipenderül - elegyes népsége élén -
Egy világszép nő, - tündér sem lehet szebb!
De az is ő, maga: Ilona ő, aki most ím
Itt megjelent, - eljágni tavaszi táncát.
És járja is - ugyan csudaszépen, igézetesen -
Egy tündéralom: ő maga, hajladozása,
Míg rövid haja fürtei lángok a szélben...

A bús bujdosó feje fölemelkedik -
Egy jávorfácskából való furulyácskát
Hall messzebről, - s bizalmasan ismer azokra,
Akik kereken a tánc köré telepedtek.
Ott: Erős János egy fatövön; tarisznyája,
A hamuba sült pogácsákkal, előtte -
Vállán Hüvelyk Matyi - nincs egy percnyi nyugalma!
Errébb: Mihók, s a többi... egész meseország!
Mind nézik a táncot és lelkük repes,
Amíg egy új jövevény meg nem zavarja őket...

Mert most a sűrűségből nehézkes csörtetéssel,
Mord brummogással medve koma cammog elé -
Az egész telet alvással tétlenkedte át,
(Legfennebb ha néha megnyalogatta a talpát,
Mellyel korábban párszor tövisbe lépett -)
De most a heje-huja őt is idecsalta.
A körön kívül megáll, nézdelődik -
Eszébe ötlük egykori táncstudománya,
S egyszerre - lopvást a tündérre figyelve -
Utánzó mozdulatokkal, himbálózni kezd...
No de kelt is a furcsa tánca feltűnést!

Körül mindenki a mászt bökdösve mulatozik.
Mihók rossz süvegét hahotázva hajigálja föl,
S a vígság zajlik, terjed, amerre látsz - -
Még ő: a halvány Julia szépleány is mosolyog - -
...A tündértáncból így lesz medvetánc.

RÁDIÓVERS

Itt rádió: egy nyugtalan, sötét szív,
Mely eddig sokat vívódott magában -
Míg most (magányát unva) végre jelt ad
És viszont: jelt is vár az éjszakában.

Jelt adok, s jelt is várok - -: valahol tán
Van szív, mely velem dobban egy-ütemre!
Dél, s éjszak közt a vágyam szétsugárzik,
Millió titkos szálon szállva, zengve.

Egy szűk fülkéből hívón sürgetőzöm -
Hívásom hátha valakit megindít -
Boldogság, te is mindig elkerültél...
Ezután is csak elkerülsz-e mindig?!

Csak egyszer, bár csak egyszer látogass meg,
Hogy hinni tudjam, volt értelme: lennem -
S tégedet várnom, várnom annyi évig -
Fogyó reménnyel, szomjas gyötrelemben.

De ne halogasd jöttödöt sokáig!
Úgy jöjj, ha jósz, hogy engem itt találj még!
Mert lehet, hogy már késő lesz, ha késel,
S nem nekem jut a nekem szánt ajándék.

Ma is az őszből kiszakadni vágyva,
Ügyeltem: kiút a mezőn hol int, de
Mindenütt őr állt, sárgában, vörösben -
És látnom kellett: be vagyok kerítve.

Rémület környez, erőm sincs magamban
Vergődni tovább, kudarcból kudarcig -
Kiáltok: halló! Élet, fény! Hiába:
Nincs semmi válasz! Lámpám is kialszik!

SZÉKELY ÜNNEPI VERS

A sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum
1929. szeptember 14-iki félszázados ünnepére.

A kisbaconi lankás temetőben
Egy kettős sírra csak minap hullt a könnyünk,
Nehéz s gyér csöppben... mintahogy szirtjeink is
Gyöngyöznek itt-ott könnyeket mély sebükből
Néma sírással... Alig néhány hete volt ez!
S immár itt - míg körül sáppadnak az erdők -
Rőt tüze gyúl fel az ünneplő örömnél,
Hogy fényében újra tündökölni lássuk
Egy halott székely nagyasszony alakját,
Fajáért izzó, áldozatos szerelmét,
Kezét, amely adva, megmutatta: mink van,
Multunk köveit -: pilléreit jövőnknek.

De jól van ez így -: fölváltva gyász, örömmel!
Így váltakozik jó, rossz sorsunkban örökké,
Mint ősies erdő meg újra kihajtó.
Éj, s nappal, hold, s nap - két éke címerünknek!
Így szakadatlan... ezért számunkra a baj sem
Jelenthet mást - lássék bármekkora nagynak -
Mint ahogy erőnkét még jobban megfeszítsük!
(Termővé lehet a szikla is egyszer.)
De másrészt sors kegye sem tehet elvakulttá.
(Kora-fagy, jégkár megbosszulhatná gyorsan!)
Így kell itt élnünk, - nyugváshoz sohase jutva,
Veszélyt vigyázva: mindig a gáton!
Erre figyelmeztet kövein a mult!
Ezt ostromozza hátunkra a ma!
Így int, aki munka mellől pár hete dőlt ki:
A mesemondó, szép, s jó öregember!

Veszélyt vigyázva! Mindíg a gáton!
Nap s hold alatt, feszülő karral, aggyal
Izzadni, folyvást - így szól a parancs ránk
Ezt hirdetik ők, ezt hirdeti minden:
A tél, mely előre rémítget hidegével,
A nyár, mely ezer nehéz dologba fog be.
Kínverte, választott népét az Urnak,
Kit korbács kerget: keresni a jobb sort!

Értsük meg az intést, s kövessük is, feleim -
Így sziklákon is érhetik még aratásunk,
Ha le-letörten is soha meg nem törve: megyünk
- Halálra készen - az életnek elébe!

CÉLTALANUL

Csak jönnek, mennek a napok.
Melyektől semmit sem kapok.

S melyeket én is mostohán
Eregetek egymásután.

Én őket ejtem el, - viszont
Ők engemet. S ez ennyi. Pont.

Pedig tudom: valami cél
Felé feszül mind, ami él.

Elnézek pelyhet, bogarat -:
Bennük is rezzen akarat.

Szél, felleg, fény nem céltalan - -
Céltalan nincs más, csak magam.

Még meddig tart ez? Nem tudom.
De már e játék torz nagyon.

...Hát aki célok és csodák
Világán úr vagy, tégy csodát!

Tedd meg, hogy tudjon valami
Engemet is még ajzani.

Vagy ha nincs ilyen: ints legott,
S nyom nélkül irts ki, mint gyomot!

ÉNEK A KÉSŐI MEGBÁNÁSRÓL

Voltál te is úgy, hogy a csak bevégzett
Mozdulatot, szót mindjárt visszavond?
De későn, - mert már tudhattad: a végzet
Megindult feléd, s nyugalmadra ront!

Vak harag sarkalt? Szeszély, vagy makacsság?
Mindegy! De szóltál, mozdult a kezed!
S mint Sámson körül: csak romok mutatják,
Hogy vakságod mit is művelhetett.

Csak rajtad mult és rád vár dús lakás ott!
S most vége! - Jaj, a végzet mély, sötét
Vadonban bős vad, - aki nem vigyázott:
Bánhatja mind megcsúfolt életét!

REJTŐZŐ SZAVAK NYOMÁBAN

Hegyí Ilonának.

Lelkem cicomáit
Szeretném lerakni,
Érett gabonámat
Gyom nélkül aratni.

Szólaltatni mindazt,
Mi belőlem szólal:
Mástól illetetlen
Első, zsenge szóval.

Most sűrűn e szóért
Verekszem magammal.
Érte-való harcban
Sokszor ér a hajnal.

...Még ha úgy állhatnék
Jó és rossz alá már,
Ahogy zuhatagnak
Valaki alá-áll:

Kehelybe is fognék
Pár friss cseppet egyben -
De száz hagyomány, félsz
Akadályoz ebben.

Így váltig irigylem
A felhőt, - csak leng, száll,
A folyót, - az is csak
Megy, s fodrokat himbál.

A vad is igazán
Vad, ha öl, ha kedvvel
Henyélget, - miért más
Egyedül az ember?

A mi arcunk: álarc,
S nem lehet ledobnunk -
Ha vallani vágyunk:
Hamisság a hangunk.

De hangomat azért
Én még megtalálom,
Bármilyen varázs is
Tartogassa záron.

Csak egy zárnyitó szó
Kell, - s az messze sincsen.
Érzem, hogy ilyesmi
Lesz majd: élet - - Isten! -

Ha e szó felzeng: rá
Egész kar felel meg.
S felmutatom égő,
Sujtott szívemet a
Sujtott embereknek!

EGY EMELETI ABLAK MÖGÜL

*Öcsémnek: Tompa Kálmán dr.-nak
és feleségének: Erzsikének, szeretettel.*

Ma megürült egy ósdi, kedves
Kalitka, - nincs a kis madár.
Egy halk, finomka öregasszony
Lelke, ki tudja, merre jár.

Míg itt volt, sem volt itt egészen -
Úgy megigézte rég a mult,
Hogy nem is látta meg: azóta
Miminden jött, hogy beborult.

Az a mult sugdosott fülébe
Örökké szépet, kedveset,
Míg cigarettáit sodorta,
Pár jó falatkát csipdesett.

Egy-két ősz néni látogatta,
Hogy el-elteázzék vele.
Özvegységének ötven évét
Szobáiban így élte le.

Neki az egész künti élet,
Mely egy világot övez át,
Csak annyi volt, amennyit abból
Az ablaka keretbe zárt.

Kis utcarészlet, - akkor is már
Ilyen volt, hogy ő idejött,
De mégsem -: akkor béke dongott
Utcák és embersors fölött.

Lenn a nép csak sétálni látszott, -
Még nem volt kor nyugalmasabb!
Legfönnebb csak szelet jelentett,
Ha véresen hunyt le a nap.

Így muldogált el év után év,
Míg egyszer aztán, hirtelen
Az utcacsendbe belemordult
A fölzavart történelem.

Új meg új izgatott csoportok -
S legtöbbje hogy kurjongatott!
Éjjel is örökké huhogtak
A jövő-menő vonatok.

Azután hírek harcterekről...
- Mind ki is tudná érteni? -
Majd elmúlt az a szörnyűség is,
De itt maradtak rémei.

Mult s jövőendő két partja közt, míg
Gond, gyűlölet vak szele tép:
Egy égő hídon át gyúródunk,
Parttalan, sujtott nemzedék.

S tán nem is fogunk partot érni -
Megrogyunk végzetünk alatt,
Melynek sok nyomora előtte
Mind ismeretlenül maradt.

Így hát, magunkat szánva, őt most
Tán irigyeljük? Nem! Miért?
Mert igaz: mi gyötrődve éltünk,
De ő, szegényke, nem is élt!

ÉJSZAK FELÉ

Már tisztán látom én, milyen ár sodor engem
És merre sodor, fogolyként, vert hajómon -
Hogy lássam is egyre, jön egyre az intés:
Egy szélroham, mely a csontjaimig hasít,
Egy hajnalodni alig tudó, ködös éjjel,
Mely után még több rajtam a csillogó dér,
Míg lent is koccan valami gyanus -:
Előre szaladt kis hír a jégvilágból.

Mert nem, nem a dél izzó éghajlata ez már,
Sőt túl vagyok, érzem, a viharok övén is -
(Kormányom is ott tört valahol össze!)
Hagyom engedelmesen, hogy az ár vigyen,
Mind fönebb, kifelé az emberjárta vizekről -
S még örülök is, hogy köztük nincs sok időm már!
(Hiéna-harcaikba vegyülhet-e ember?)
Így távolodóban már mosolyogni is tudok,
S mosolygok akkor is, ha a mélybe lenézek,
S fölremlik mind, aki szökve hagyott el utóbb -
(Patkány szökik így, töröttnek vélt hajóról!)
De csak áldja is meg az ég iparkodásukat,
Kis lelküket a vágott partra kimentsék!
Sőt hagyjon is el mind, mind, kit a parti szilárd vonz!
Én, lám, füttyörészhetek itt egyedül is,
Hallgatva éjjeleken, hogy döng a gép alatt,
Míg feljön a hold és én a fedélzeten
Figyelek - mozdulatlan, fekete árnyék -
Látván a ködből bomlani képeket:

Most India pálmaerdeje leng felém -
(Feléje gyermekül én is hogy repedtem!)
Majd másul a kép: im, éjjel, az Akropolisz...
Márványcsodáin fény síklik alá, s föl.
(Oh, bús szemem ennyit is hiába esengett!)
De rögtön: szörnyű zsvaj vág, csattog a csendbe:
New-York magas vasútja, Broadway, a Brooklyni-híd - -
(S én nem sodródhattam soha forгатagukba!)
Most illatozón - - Firenze virágai ontják -
(Oh, ketten járni a tavaszodó Firenzét!)
S rá Moszkva - az ősi - zúg föl ezer haranggal!
S a többi - - a többi város - a többi ezer táj!
Minden csoda - zápor örömből és csodából -
Mit szomjan, mint a homokföld kánikulában,
Epedtem, inni kívánva -, s amit az Isten
Még tőlem eddig örökké megtagadott -
Nem is tudatva: miért, - de ott a határtalan
Ég boltja alatt, amíg jeges ár sodor,

S ketten magunkra leszünk, Ő majd velem ezt is,
E miértet is közölni fogja, hogy egyszer
Nyugodt legyek én is, s én nyugodt leszek -
Megerterm Őt, s megértek Átala mindent -
Bennem, s magamon derüt érzek előmleni,
S úgy is fogadom, ha végre kitágult
Két szemem tükrén, éjszaki fényben,
Megjelenik majd, s biztosan úszva, nő, nő,
Minden hajósnak ősi, legfőbb rettenete:
A jéghegy - -

TALÁN BÚCSÚVERS

Testvéreim, e vers talán
Az utolsó levél a fán.

Búcsúhang, melyet bűgva küld
Felétek egy bús, árva kürt.

Mert engemet - higyjétek el -
Már sok jel int: búcsúzni kell.

S ha búcsúzás, - az, jobb: legyen
Rövid, kemény és hirtelen.

Így én is most ejtem tehát
Egy rövid kézfogás sorát.

S mondom, hogy Isten veletek -
Én már tovább nem mehetek!

Nem tudok, - s nem is akarok:
Cél nem csal - s lelkeken hurok!

De se baj! Korán tört derék
Itt úgylis mindig volt elég!

S most eggyel több vagy kevesebb
Ide s tova: nem nagy eset!

Hát ti se bánjátok, hogy én
Itt estem el, az út felén.

Ti csak vígan - csak menjetek!
Meg ne rogyasszon terhetek!

Mellettetek mindig legyen,
Ki átsegít a szirteken!

De ha kell, ti is magatok
Bajokon győzni tudjatok.

Hogy oda se - áldásom ez -
Ha gond húz, bánalom sebez.

Sőt veszélyek közt is, vakon,
Át minden szakadékokon.

Míg végre - győztes törtető -
Elértek a szent tetőt!

BESZÉD VARJAKHOZ

Beh furcsák is vagytok,
Hogy így körbe fogtok,
Nagyváradi varjak,
Némán, feketében!
Ki népei vagytok?
Tán halálkirályé?
Ő izenget értem?

Én, lássátok, innét
Akár ma is mennék,
Békével, nyugodtan,
Ha magamat nézem.
Jóából semmi részem,
Útam járhatatlan,
Sok szép vágyamat is
Rég feladogattam,
Ezer sebből vérzem -
S nem mehetek mégsem.

Alább délkeletre,
Reggeltől napestig
Tartó küzködésben
Testvéreim élnek.
A napot egökre
Önlázukkal festik -
Fiatalnak, vénnek
Roskaszto munkába
Kell fogózni nyögve.

S szinte csak hiába!
A legtöbb napjoknak
Csalódás a bére:
Amit reggel raknak,
Leduvad estére.
Egyszer barmok hull el,
Hídjuk lába törik,
Máskor csürjök ég le.
Földjükben kicsorbul
Ekéjüknek éle.
Vetésöket árvíz
Dulja, fagy kivágja -
Keseríti őket
Minden Istenátka.

Nem is csoda hát, ha
Sokszor csüggedeznek,
Rájok a halál is
Rémfejet meresztget.
Ilyenkor egy nóta
Úgy kell, mint a harmat -
Szavaiból gondjuk
Sötét szövetébe
Egy kis hímet varrnak.

Tudok nótát én is,
Mely még megszólalhat -
Ezért sem lehet az
Hogy most itt meghaljak!
...Hess, váradi varjak!

(Nagyvárad, 1931. január vége.)

KIVIRÁGZOTT EGY ORGONABOKOR

TAVASZVÁRÓ ÉNEK

Habár egy-egy nap még
Télutói, friss,
De azért bizony már
Itt van május is.

Ez a halhatatlan,
Nótás siheder,
Aki virulást és
Reményt hintve kel.

De jó is, hogy itt van,
S könnyit könnyedén
A tél számos terhén,
Gondok nehezén.

Jár-kel, s amit fényben
Ki-ki tőle kap:
Annyival mindenki
Több lesz, gazdagabb.

Tavasszal hát ne is
Mondja senkise,
Aki kék eget lát,
Hogy nincs semmije.

S azt se mondja senki,
Mehalt az öröm,
Mikor nap csillámlik
Víztükrön, fűvön.

Lenge selyemfelhők
Úsznak magasan,
Szirtről ér bukik le
Fehér-habosan -

Illat, ének, álom
Lebeg ég felé -
S mindez a mienk mind, -
Minden emberé.

Enyém is, ki pedig
Sokszor hiszem azt,
Hogy már semmim sincsen,
A kedv is riaszt.

De most látva, rám is
Nap tűz kedvesen:
Minden kicsi jelben
A tavaszt lesem.

S ki is hajtának, mint
Itt e friss csodák
Között vízre hajló,
Szagos barkaág - -

ESTE EGY SZÉKELY FESTŐNÉL

Nagy Imrének.

A szem a látást elzáró hegyekről visszatérül,
Magunkra, képeidre, melyek alatt beszélgetünk.
E képek folyvást hatalmasodó erővel igéznek.
Pedig nincs rajtuk semmi babonaság;
Sohasem látott rendkívüli táj,
Gigászi műcsoda, - csak föld, meg ég - -
Egy-két apró ház, kis falu, hegy, völgy -
Székely falu, hegy, völgy - de milyen teljesen az mind!
Formára, színre, beszédre, varázsra!

Im itt vihar gyúródik a falucska fölé fenyegetve,
Míg ez megadással a várakozás csendjébe mered.
Máshol a tél tartós hava nyügzöz titkos erőket...

Család... Kis házban, asztalnál, közrendű, idős pár -
Közül a meglett fiú, járt-kelt, a faluból kinőtt -
Mint egy megszállott szőlő itt most rejtelmes szavakat:
A kor vajadásáról, - eszmékről, - akár a falaknak!

Odább: dolgos nők, hárman, boglya tövébe terülve -
Elnyomta őket a munka, nyomja a hó dél,
Amely - mint méz, tele lépből - itt mindenben szerte csurog most.
Még lehet, a nap ugyancsak így ontja a Pinción,
Míg fenn a magasban aeroplán kereng -
És mégis: olyan más itt, s más ott, - nem tekintve,
Hogy nálunk fenn legfennebb sas ha köröz,
Míg pusztuló erdők hozzá felsóhajtnak...

Oh, engem is annyit nyugtalanít e más,
E mindennél más, különös, zárt világ -
Ez ősz időktől itt kinnal küzködő,
Százszor bukott, s kelt, társtalan egy-nép,
A vele játszó rejtelmes hatalom,
E falvak, fák, felhők s mind, mind ami itt van,
S ami - hordója régi, erős italnak -
E nép lelkének izeit magába vette.

Mindez sokszor nyom, - s bolygásaim között
Szorongva látom: vér serked a fűből,
Amelyre tapostam, - ágak nyúlnak utánam,
Aszott ujjakkal, esdve, s alattomosan.
Szikkadt patakágyban - többszáz-éves anyó:
Görnyedt hátú szirt szól rám, - motyog valamit,
Egy régi titkot hordoz, már végre letenné -
S ígékre készül... de csak küzködik,
Ajka (mint Papagenóé) dadog lakaton -
S úgyszintén ott is: egy füstfogta, reves fűz,
Alább a nádas, fentebb a rengeteg,
Egyszerre vérzik, s szólna mind, köröskörül -

Sietnék oda mindenikhez, feloldani mind
Az átok alól, világra segíteni titkát:
Meg ne fulladjon, - de érzem, erőtlenedem,
Érzem, hogy én is varázs alatt nyögök,
S már-már csüggednék, de ekkor, - ekkor,
Hogy lelket kapjak, ti juttok eszembe,
Akik a varázst ugyancsak töritek,
Te, s még itt-ott néhányan, társaink,
S akiben nekünk mind nagy kedvünk telik:
Ifjabb testvérünk, fiúnk: Tamási Áron!

(1929.)

ANYÁM KINÉZ AZ ABLAKON

Anyám reggelenként
Ablakán kinéz:
Fagyott, jól felöltözz,
Fiam, ha kimész.

Máskor szól: no lám, hogy
Begyújtott a nyár -
Nehogy fölhevülj és
Melegen igyál!

Mindíg így figyel rám,
Törődik velem.
Most ne legyek lassú,
Most ne hirtelen.

S teszi ezt, mióta
Megszülettem én.
És folytatja most is,
Hogy már rég nem él.

Mert a lelkemben ő
Velem van ma is.
Anyagondja rajtam
Varázsing, paizs.

Ezért rám akármi
Rossz is agyarog,
Nem verhet le, érzem:
Megtart egy halott!

SZIDDHÁRTHA ÚJBÓL ELTŰNIK

Reményik Sándornak.

Itt mély a víz már, s csobbanástalanul húz
El partjai közt, - nagy volt az útja eddig!
Tükréből rám egy emlékfelleges arc néz,
Mellette bús fűz titokzatos árnya.
A folyamról föllibegő köd lopva körülfoly
Mindent a berekben, melyből a hang is eltűnt -
Jó most ez a csend, a zavartalanság áldott,
Hűsítő csendje, - oly régóta esengem!
Közben a lelkem is ősz lett, olyan ősz, mint
A fákról lecsüngő köd szakálla, s fáradt...
Az aranytollú csodamadár sem
Csalogat többé ligetről-ligetre.

Csak lótuszt enném, eszméletlen felejtést,
Már ne gyötörjön: ki voltam, s ki lettem -
Hogy tündökölt, milyen folttalan-fehéren
Szép ifjú hitem, - királyfi palástom...
Csak egy virág volt nálam, hogy útra keltem -
S én biztam: örül majd és jobb, szelidebb lesz
Mind, akinek csak megmutatom egyszer.
De hol van ez már tőlem, s én hol vagyok ettől?
Lerongyosodva, vér- és sárlepetten?

Csak így sikerült otthagynom a gyilkos
Ölélésű vásárt, erőszakos, örült
Derviseivel, az árusok, s pecérek
Szünetnélküli, nyers rikácsolását,
Hogy fülem, szemem egyszer ismét pihenni tudjon.
Oh, mindenestől is pihenni volna jobb, mint
Rút görcsben együtt rángani milliókkal,
Fekélyesek közt fekéllyel elkenődni,
Csak látva, hogy önt el mindenkit a kórság,
S nem tudni a bajnak szerét sem, okát sem.
Leprás a föld, - a csillagok is bizonytal
Irtózva nézik iszonyú rothadását,
Mít senki tanáccsal, vagy tettel meg nem állít.
(Minden kísérlet: csak méhdöngés viharban!)
Már tisztulását nem várhatom én sem!
Reményt feladva, halálos iszonyatommal,
Itt már csak arra a pillanatra várok,
Mikor egy leszek újra, kiszakadt rész, az egésszel,
A volt meg a nemvolt is egybemorajlik
És tudtom nélkül forog a változás - -
Míg valami jobbat forog ki végre. (Talán
Hétszer hét század is eltelik addig.)
Majd arra ismét eljövök még, de akkor,
Akkor villám, vagy korbács lesz a kezemben!

HALOTT ÉNEKESNŐ HANGJA HANGLEMEZEN

Halmágyi Samuéneknek, barátsággal.

Szép ifjú hang, mely hódítón igézel,
Bár akié vagy, maga nincsen immár:
Ég s föld között csak szállj, biztatva himbálj
Reményt felénk, mint földöntúli fényjel!

Oly teljesen hatsz, friss trillákra feslő,
Tündéri szívhang, hitegetve, mintha
Most színről-színre énekelne itt a
Korán elnémult, édes énekesnő.

Énekes ennél többet el sem érhet - -
Pár hangot hagy, mely őt idézi olykor,
Nem tovább, mintha mezőn nyári dél lep,

S ott hang pereg le ránk madártorokból - -
Kis pont - - mind fönnebb száll, trillázva, sírva,
S már el is tünt, míg kimondjuk: pacsirta!

VALLOMÁS SÖTÉT TITOKRÓL

A lelkeim áldott a lelkek között,
Új reményt hordoz, feszülő csírákat.
Ezt gondolom, ki tudja hordani,
S akkor csodát lát ismét a világ!
Csodát, eleven, amilyen még soha nem volt -
Az arca naparc, a tekintete mennybolt,
Egy külön világ teljesen, s ha meglesz:
Az enyém, az én szellemgyermekem lesz!

De míg oldozom, hogy mit is jelent ez:
Nyekken egy ajtó, s a világ felől
Valaki ismét nyugalmamra tör.
Még csak a szomszéd szobából jelez
Bajt idegen szó, s más efelé nesz.
Nevemet hallom egyszer-kétszer, aztán
A gond nyomul be hozzám!
Vén, sunyi némbor, - előbb tettetett
Alázattal keresi kedvemet.
Megtisztel, mintha csak ez volna célja,
De leül (mert ha nem: még elalélna!)
S tovább ültében duruzsol, - hiába
Töltetve gyorsan elfolyó időmet,
Míg fogytát érzem felkészült erőmnek,
S csak őt figyelem, szinte leigázva!

Eközben, lesve nyugózó, meredt,
S gonosz szemét, rá dühvel ismerem.
Oh, e szemnek már volt hatalma rajtam,
Sokszor vett arra, amit nem akartam.
Sokszor botlatott, buktatott,
Alázatlépcsőn sokszor járatott,
Sok kelletlen cók-mókot rám rakott,
Hogy a kínban, míg rogytig azt cipeltem:
A kellőbb terhét elvetélte a lelkeim.
Most is miért jött? - jeges iszonyat
Önt el, hogy látom: felém tapogat.
De ő csak megfog, s irgalmatlanul
Lelkembe szúr.

És bennem ismét meghalt valami.
Hányadszor? - meg sem tudnám mondani.
Hányadik szép, megfogant kín, öröm -
Már jobb is lenne mindannyit feledve,
Csak keringélni kimért körömmön - -

Ezt gondolom, de mikor estelente
Szobám (mint most is) vak lett már belül:
Vergődöm, verten, tehetetlenül,
Majd föl-le járok, föl-le, föl-le egyre -
Kinézek: nincs-e künn számomra hír?
De az ég is csak vaksi-szürke, vedlett,
Míg négy falam közt, mely fojt, mint a sír,
Az örökre halott meg-sem születettek
Kisérteti, vádló tömegkara sír - -

ŐSZI HAJTÁSBAN

Az erdőaljba visszhangos csaholás zeng -
A sárgásodó homályban láthatatlan
Kutyák hajtanak, dühösen nyargalászva,
Míg te lenn pállott, fakult mezőben állasz,
És fölijedsz: jaj, beh hamar, beh hamar jött
E változás, ez a nyárból-ősz, amikor már
Más semmi sehol, csak e kongó, széles üresség,
Elhúztak messze a nyár tollasai is,
Akárcsak éveid, - annyi önáltatásod,
Lásd, ide vezérelt, hogy ily egyedül vagy!

S míg arra gondolsz, riadozva, ha mostan
Azok rád törnek, látnod kell: nincsen egy zúg,
Rejteni téged, ahol még kevéssel előbb is
Titokbarlang nyílt, s vágylugas mindenütt,
Amerre néztél, - sötétlobogású
Máglyád sem ég már, hogy sujthatnál, ha jönnek,
Sujthatnál csóvát véres és vad szemükbe!!

Nos, rejtőznél hát a kedvesed hajába!
De jaj, beléd fáj: az egy-igazi kedves
Ki neked az volt, csakugyan - ősz hajával,
Bús anyaszívével két éve síri alvó...
Föl, föl kell végre fognod: nem tudsz menekülni -
Az ősz kutyái végzetes, vak dühükkel,
Mind szűkebb körbe zárnak, konokul közeledve,
(Míg sebzett szíved sok vérnyoma is elárul)
Végül is nem tehetsz mást: míg messze kis harang sír,
Szemedbe vissza kis ijedt gyík tekintget,
Te pár szál aszott virággal ujjaid közt,
- Menekülni se vágyva - csak megadod magad!

A MŰ

Nagy falak alján, torlódó tömegben
Tétován lépked, riadozva szédül.
Vonzódik is, odább is állna egyben,
Amíg egy hullám elsodorja végül.

Magában másnál izzóbb vágyakat hord,
S mikor már úgy van: enyhülést találhat:
Kiszárad a tó, amelyből jutott korty
Minden más népnek, embernek, számarának.

A szívét eszik acélcsőrű gondok -
S hogy meg is ették, s már az út kutyái
Vérét is felnyaldosták -: a bolond ott
Ujra kinő, hogy tudjon újra fájni.

Az igazságért láz emészti holtig -
Az minden másnál tartósabb szerelme.
De hazugságok hurkaiba botlik
Lépten-nyomon, s nyugalma sincs semerre.

Bizonyal áldott, s áldottsága terhét
Talán egy műben tudhatná levetni!
Így megmutatván, amit óva rejt még:
Énje jobb részét is művébe menti.

Tehát ezen vés, farag, nekigyúlva!
Míg egyszer megáll, végképpen kidőlve -
De ott a mű, szfinxarca könnyű gúnnyal
Néz el fölötte merőn a jövőbe.

MINDEN FÉNY HUNYTÁN

Most, most mutasd meg, mikor éjjeledik már,
Hogy mekkora hős vagy -: nem ijeszt a sötétség!
Csak nézel elébe rezzenéstelenül,
Várván, mikor fog egészen átölelni.
Mert könnyű ám addig játszani hősként
Sötétbe-bujósdit, míg egeden fény,
A fiatalság fénye lobog még
És hinni tudod, hogy valaki eljön
Érted is - - rádlel - - egymásra nevettek,
S a napra kilépve, úgy mentek tovább,
Mentek kéz-kézben, alkonyodásig -
Sőt azontúl is - - teretlen tereken - -

Így könnyű zengeni is: ne félj, ne félj!
De bezzeg más, ha tudod: valóban az éjjel
Von árnyaival percenként sűrűsödő
Őrséget köréd, s nem vághatod át már -
Látod: hiába vártad, hogy bár legalább egy
Megcsúfolatlan öröm jusson ki neked is,
Melyet te dalolva holtodig ünnepejl...
Így hát az örömmel elmaradt ünneped is,
S te most, örökre szívedbe fagyott dalaiddal,
Csak mész tova egy sötétedő mezőn,
Hol útag elvész, s magányod súlyosodik -
...Légy ilyenkor hős, aki csakugyan az,
Minden fény hunytán sem ismer tétovát,
Menj római módon, végzeted, halálod
Elé, egy-kettő, előre, előre tovább!

DECEMBER 21: TÉLI NAPFORDULÓ

Eszkendőn át az éjjel
Ma a leghosszasabb -
De holnap fogyni kezd már
És viszont nyúlik a nap.

A vízbe zuhant fatönk is
Süllyedhet erőtlenül,
De lent a fenékhez ütődve,
Fordul, s felszínre kerül.

Le-föl, le... jó, hogy e példák
Igy intenek nekünk.
Mutatva: sohasem kell
Hitünket vesztenünk.

Hogy akármint zuhannál,
Vesztedtől mégse remegj:
Ölként vár, fölfog a mélypont,
December huszonegy.

És fordul zuhanásod,
Könnyebbül éjszakád -
Mintha csak holt anyádnak
Jó szavát hallanád.

Bizalmad is föléled -
Megsejted, hogy veled
Valami szép ígézet
Történik legközelebb.

Mikor majd végre elfogy
Vert szívedből is a kín -
Újulás rügyeit érzed
Tar életed ágbogain!

BÚS CSILLAGON

Testvérem! Oh, ma bizony bús csillag e föld,
S rossz rajta az élet, amely lehetne jó is!
De rendjét, lásd, az emberek összezavarták,
Hogy kibogozni megint már csak csoda tudná!

Helyét a jó is ezért nem lelheti itt - -
Sehol nyugvó pont, - nyers, vak erők sodornak.
Magányba bujnál -: ott is csak jaj riaszt,
S a városok izgatott nyüzsgése kábit.
Im: a körútak, hol - mint filmszalagok -
Autók sorai folynak tova folyvást,
S esténként fényreklámok ismétlik
Döbbenetes bizonyossággal: mely paszta a legjobb,
Mely rum, harisnya, s több efféle miegymás - -
De arra nem tud egyik sem egy kis igét,
Hogy mi tehetné újra az életedet,
A mindnyájunkét: életté, emberivé -
Hogy az örömnél újra örülni lehessen?

Ehelyett, igen, oh, forr sok agykohó -
S amíg a szelidek megváltásra várnak,
Jön holnap a hír, hogy: meg-, megszületett,
Oh, nem a gyermek -: egy újabbfajta gáz!
Még több milliót még alattomosabban ölő,
Vagy jön a hír, - s ez még a jobbik eset -
Hogy New-Yorkban újabb házcsoda épül,
A meglevőknél magasabbra tíz emelettel -
Ez ma csak tizzel, - holnap más: tizenötlettel -
S mind fönebb így, föl, egyre a csillagok felé,
Míg árva szívünk lenn vérzik megtaposva.

Oh, szép, igen, - én is ezt vallom - az emberi küzdés,
A szirénasikongás, a gépkalapácsok
Ütemes döngése, - az isteni ósdac,
Mely makacsul folyvást önsorsa fölébe kerülne!
De hát kerül-e csakugyan? Nézz, nézz körül és lásd
A gép, s haszon egyképpen száználmas rabjait,
E prédára leső, megbujt szemeket,
E fojtogatásra görbült ujjakat -
S jön, hogy szökj innen - akárha halálra zúzódva!

És mégse - - megállj! Van még egyéb is itt!
Lásd, ugyancsak most India pusztáin Gandhi jár...
Homlokán egy eszme világol, mutatja
Az utat híveinek, s ők mennek utána - -
Vagy nézz éjszakra! Kietlen, sarki világ -
S most mégis nem csap-e meg titokzatos meleg,
Látván egy pontot, amint a jég felett köröz?

Amundsen - - ő jött egy társát felkutatni,
S jég közt vesz el ő is menthetetlenül...
És van még más -: a párisi orvos - -
Szérumait próbálva, önmagát oltja be.
És meghal - rászántan - az emberiségért!

E bús kor hősei ők mind, gyér mécsek az éjben -
De egy itt, más ott, szanaszét mind több jelenik meg,
Több, s több kicsi láng, míg fényük egybeverődik,
S ráfénylik a jókra, kik akkor látni fognak,
S meglátván egymást, hogy: vannak, s mily sokaságban,
Öröme gyúlnak s egyszerre az éjben (a mélyben)
- Mint katakombákból - fölzendül a lélek,
A rég elalélt, s zeng mind hatalmasabban -
Szárnyal, s a szárnyain új csodanapfény,
Mely immár mindig is itt marad a földön -
S lesz újra öröm és lesz jószág a földön!

Testvér, kívánnál ugy-e még te is egyszer
Ily korra virradni? Mondok valamit:
Gondolj rá gyakran és várd hittel e kort!

(1930.)

LÓFÜRÖSZTÉS

Vasalt paták csattognak a kavicsos parton - -
Két székely lovas jó két pár lóval a vízre - -
Rögtön le harisnyát, inget - - s már benne csobognak.
A víz hamar az állatok szügyéig ér föl,
Sodorná is őket, de szorulnak a térdek,
S működnek a sarkak, fordulást követelve -
A lovak nyúlt nyakkal engednek a parancsnak,
Így fordulnak, megsusva, föl és le nehányszor,
Míg egyik legény rikkant, s hetykén veti hátra:
Szorítsad, Imre! S ez rá: Ne hagyj magad, Áron!
S kacagnak nyersen a játszadozáshoz -

Majd ezt megúnva, kiállnak a partmenti sekélybe,
Szikkadni a napra, mely roppant fényt, hevet süt!
Aranypor a sok csepp, megrázkódván az állat!
Így lovukon, szinte helyükre kövülve, időznek,
Két szijas székely, bajviselt, bús konokarcú -
Fölöttük madár hús, árnyvető fellegek úsznak -
A dél még izzóbb, - ők állnak rezzenetlen
Szoborként. Egykor így álltak (ők, vagy apáik)
A Pruthnál is, - így a gránátszaggatta Doberdó
Szikláin, - akár Pennssylvania gyilkos levegőjü
Bányáiban, s álltak, ahol csak állniok kellett,
Keserű daccal, a sorsnak szembeszegülve.

S én nem tudom a sorsot, mit tartogat még ezutánra?
E végzetes ég alatt lesz-e még öröm?
De tudok annyit, hogy ha öröm helyett
Tüzes mennykövek szakadnak is itt le,
- Míg gyászosan évek százai húznak el -
Ők örömtelenül is, ha kínba tébolyodottan:
Itt fognak állni, örökké, - hogy Imre szorítja,
Áron pedig... Áron nem hagyja magát!

KIVIRÁGZOTT EGY ORGONABOKOR

Rossz éjszakám volt: ágyamon forogva
Lestem, hogy egy kis megnyugvást találjak,
Míg minden gond, jaj rámtört, s a homály nagy
Uhuja folyvást veszetemet huhogta.
Sorsom, s e minden réginél pogányabb
Új népvándorlás - amely még a veszünk
Lehet legvégül - szorongatni nem szünt.
Míg látom egyszer: künn dereng a reggel,
S benn minden holmi rajza élesebb.
Majd (jóval később) sajtó idegekkel
Kelek, s az udvar felé kilesek.
S a kútnál, ím, egy éjjel kivirágzott
Az orgona, s most napon ringva fénylik -
Így nyújtóznék föl, gond nélkül, az égig,
Lobogtatva száz meg száz lila lángot.

Engem is megfog ez a kedves, áldott
Varázslat, - érzem, rólam is lehámlik
Mind, ami terhelt, nyugözött idáig,
Emlémem sincs, hogy sebeket idézzen -
De újult szívvel szállok ismeretlen
Part felé, mint új Kolumbusz, merészen.
Szállok, friss szélben, zengő kikeletben,
Kincses hajón: a földön, mely sietve
Halad új télből újabb kikeletbe,
Zsivajból csendbe, hidegből melegbe,
Bőjt borujából kedélyes karácsony
Ragyogásába, rezgő fényű, lenge
Csillagok útján biztosan lebegve,
Folyvást úton, de mégsem érve célba -
Csak átforogva tenger változáson,
Ami az élet egy-igazi célja!

Az életé, mely nem ér véget azzal,
Ha minden nap nem terül értem asztal
És nem fogad ágy frissen minden éjjel -
Rajtam is - tudom - legdicsőbb csodái
Akkor telnek be, ha már gond sem ér el,
Gonosz körén tuljutva, szint cseréltem.
Majd akkor álmat sem kell esdve várni!
S én gyöngéimből kivetkezve szépen,
Megnyilt, mély titkok osztályosaképpen,
Örök-erővel örökös cserében,
Ringok az idő özönén, királyi
Gályán, újuló tavaszok szelében.

(1936.)

TÉREN

VERS

Hogy ez meg az, hogy s mint van itt,
Mit akar és akar-e folyvást:
Csak sejtem, - tudni nem tudok mást,
Én akartam rég valamit.

Igaz, hogy akkor hajnali
Friss volt még minden, csupa harmat -
(Vagy csak tetszett a fiatalnak,
Akit még csaltak álmai!?)

A gyöngyös vizek gyors halat,
S nem epét, mérget rejtegettek.
S nem a halál nyult fel mögötted
A vízrehajló lomb alatt.

Ma már ez hol mind? Merre van
A megváltásra kész csodás kor?
Mi lett a sok nagy akarásból?
Csak epedek, mint annyian.

Közben valami kiesett
Az életből, - ma seb, s üresség!
S denevérek szelik az estét,
Mely mind sötétebb, vészesebb.

A dolgom, jaj, egy romba-dőlt,
Rossz telken ott-rekedt ebé, mely
Féltében olykor szerte-kémlel,
S az üszkökről fel-felüvölt - -

EGY VOLT-VADÁSSZAL...

Kovács Lászlónak.

Egy volt-vadással beszéltem az este - -
Rég nem vadászik -: eladta fegyvereit, kutyáit.
»Nyerskoszton« él, s az oktanul kiontott
Vértől már borzadt, álmában is elejtett
Vadakat látott, - szemük csupa vád volt.
Hát abbahagyta...

Barátom után én
Beszéltem el, hogy énmagam is mily
Furcsákat érzek, már éppen émelyit
A sok baj és jaj - a másé is, az enyém is -
Ez általános és idült zürzavar,
Mely a föld mosolyát iszappal ölte el,
A sok erőszak, mely erdei vadnál
Úzottebb vaddá alázta az embert,
Egy rejteket sem hagyván meg, ahol bár
Perc nyugta legyen, sőt könyveim közt is
Megborzaszt sokszor, hogy csodált nagyjaim
Halottan enyésznek; enyésző sejtcsomó
Dosztojevskij szent szive, Goethe agya -
Ilyenkor izzó, vad indulat űz fel,
Ki, ki, levegőre, rohanni mezőn át,
S kiáltani: nem, nem! Nem kell az enyészet,
A gyász, a halál már! Az kell, hogy az embert
Engedjék élni, örülni, - ezért lett
S nem gyűlölködve szorongani folyvást!

Folyt pedig e jámbor, meghitt beszélgetés
Ezerkilencszázharmincnégy őszén,
Míg teljes üzemben volt szerte a földön
Minden hadiszergyár, s a Rivierán
A titokzatos Bazil Zacharoff
- Mint vérre leső, nagy dsungeli dúvad -
Szimatolva hunyorgott az őszi napon.

AZ ARANYKEHELY

Sokféle gyötrellem, kín kalapált keményen,
Edzett, hajlítgatott, míg (edződvén, s hajolván)
Végül is végleges és teljes lett a formám,
S lettem aranykehely, láz, s gond szülötteképpen.

Most így pompáskodom magányomban, ez ében
Tartóban, várva a csodát, hogy csigaformán,
Öblöm csak zengeni kezdjen, s megtelve lomhán,
Csillantsa meg borát, mély tüzekkel, sötétén.

Mert most már tudom én, hogy ami benne olykor
Fölbuzog: mélytüzű aszú, s nem zsenge újbor -
És mégis valami meg-megborzongat éjjel.

S lennék: nem díszpohár, hanem bazári durva
Üveg, csak párszor úgy telhetném színig újra
Az ifjúság habos, szüreti friss levével.

HIGGADT TAVASZI ÉNEK

A házokról a hó lejött, s az utcán
Hangos diákok víg fruskákat úznek.
Röppent felém már egy cserebogár is.
Ez a tavasz - - gondoltam el. De tegnap
Egy film nekünk Jean Harlow-t idézte,
Az egy-két éve millióktól édes
Könnyekkel gyászolt ifjú szőkeséget.
S oly különös volt: ahogy ott csapongott,
Egyszer csak merő meztelennek látom,
Még meztelennél is meztelenebbnek -
Egy váz kalimpált előttem, amíg én
Elgondoltam, hogy foszló teste messze
Sírjában most, hogy rezzen a tavaszra?
S ez a tavasz! Gondoltam újra (mindezt
Igy elgondolva) - mert az is valóban!
Tavasz, - hogy ilyent gondol most az ember,
Mint ahogy tavasz a rügpattanás is,
Vagy a csillagok cinkos pislogása,
S hogy öngyilkosság is több megesik most!

Tavasz, tavasz! Én egykor a tavaszt
Csak egyarcúnak láttam -: nevetőnek,
Ki gyertyákat gyújt ágak millióin,
Malmokat indít, vágyakat felold -
Vágyakat, melyek rontsanak mohón,
Mindent akarva, neki a világnak - -
Mily gyermetegül téves felfogás volt!
Sorsomnak hála: már ki is hevertem -
Ma már tudom, hogy mohóság: botorság!
S a tavasz nem csak cécó, napsütés.

Most éjjelente, míg a künn zsvivajló
Szelet figyelem, nemcsak végtelen
Sík rónát látok, hanem temetőt is,
Amelynek nyirka szintén benne leng
Az ablakomnál elhúzó rohamban,
Ahogy benne a tavalyi avar
Az őt felszívó örök újulásban
S ez mind, mind váltig bölcsességre int.
Bölcsset pedig nem szédít a tavasz sem -
Csak mosolyog, s úgy nézi ezt a roppant
Életkerengést, - úgy gondolja el, hogy
Minden, mi van: szél, csillag, rügy, avar, hó,
Cserebogár, Jean Harlow, reves csont,
Csak változékony képe ugyanannak,
Amit már ő mind megbékélve nézhet,
Mert egy neki már tenyészet, enyészet - -

(1938 április.)

A BETEG DSIDA JENŐHÖZ

Testvér, gyöngyszínű sejtelmek, hibátlan
Rímek mestere - mester már a kezdés
Korán alig túl - hallom, láz epeszt és
Fekszel rendetlen szívvel, kínziláltan.

Te, férfiban is örök csodagyermek,
Szépségshivő, a vers vitéze, hidd el,
Ma szükség van rád ékes rímeiddel,
Melyek zsvajra zengéssel felelnek.

Manap az embert annyi nyers, garázda
Rikoltás, jelszó, síp, dob hajkurássza -
Igézni kell, hogy félelmet felejtсен.

Hát te is igézd: minden bajt lerázva,
Kelj, zendülj ismét - áll és vár a verseny -
S inkább, ha tetszik, kapj hibát e versben!

(1938 május.)

TÉREN

Mindegy akárhol. Itt-e, ott-e. Tér: tér
Bécsben, New-Yorkban, Omszkban, Kairóban.
Sok nyüzsgő vágy, terv, magát csalva: célt ér -
Gépkocsik - - zsúfolt villamos - - De hol van,
Hol e riasztó zajban, vak zavarban
Egy békés zúg, ha csak egy talpalatnyi?
És hol egy jó arc, emberé, ki meg tud
E bozótban is embernek maradni?
Im, lábbal szembe, s láb nyomába láb
Nyomul sietve, szüntelen cserében -
De nincs egy hang, mely fölzúgjon keményen:
Megálljatok! Így nem lehet tovább!

Csak meneteltek sivár szédületben,
Mint ostorral vert, igás állatok,
Riadtság úz, míg minden telhetetlen
Vágyatok folyvást »javakért« vacog.
Nem szent nektek egyéb,
Csak az anyag, s a gép -
Nagy, kicsi ennek ütemére lép.
S ebből közönként csak egy mozi-csillag,
Rugdosás-hős, horogütés-zseni
Tud kizökkenteni.
Van is, kit egy »meccs« szélhűdésig izgat.
Igaz, nem sok - ma ennyi szám nem is szám!
(Sőt nincs is szám, mely számot adna tisztán!)
Fő az, hogy meg ne álljon a roham -
S öklözhesseitek egymást vak tömegben,
Melynek boldogja is boldogtalan.

Csak folyvást, folyvást... nehogy e kegyetlen,
Torz bővületből ráeszméljetez,
Hogy amíg így az »életért« loholtok:
Magát játszátok el, az életet!
Felejtitek, hogy túl e rengeteg
Füstmocskos ormon vannak havas ormok -
Fehéren fénylők - - s vannak zsenge zöld
Lankák, meg erdők, virágos mezők.

S nyarak is vannak, áldott, gazdag ősök,
Viharok és a megtért kikelet
Illataival nyargaló szelek -
S van holdfény is, mely lombon át perreg -
Egy rég hallott hang, - emlékből megőrzött,
Mely néha most is halkán ránk-köszön...
Igen, - ez van mind és még van tömérdek
Egyéb is, ami nem marós önérdék,
Nem egymás vesztén gyulladt káröröm!

De hasztalan e háborgás külön -
Ti egyre csak az egymás rossz nyomán
Kerengtek góggel, ingerült közönnyel,
Ruzs-lárvás arccal, véres szörny-körömmel,
Szánalmas vígan, mohón, ostobán.
És így is tart már ez a kerge farsang,
Míg egyszer ég és föld egymásra harsan -
Egy páratlanul hatalmas vihar
- Hogy a romon friss fű nőhessen újra -
Rommá zúz mindent, széltében lezúgva.

Majd akkor ez a vásár is kihal -
Szűkölni fog mind, akit anyaöl szült!
Velem, ki most esűf romlásunkat örült
Profétaként e kergület-fokon
Rekedten vijjogom!

(1938.)

SASOK VIHARBAN

A délnyugati városszél fölött
Hatalmasat dörög.
Szél száguld, porral, táguló körökben,
Villámlást újabb villámlás követ -
Emberarc, ég, föld kénsárgára döbben,
Mindenki futva keres födelet.
Én is ugyancsak kilépek, de közben,
Míg mindsűrűbben gyulogat a menny ki,
Meglátok boltján két sast fönnebegni.
Látszik: csak játék a vihar nekik,
Egymást kerülgetik -
Félelmet, határt nem ismerve szállnak.

Beh jó is két ily szép, szabad madárnak:
Kedvük megárad,
S versenyt az égig egyszerre nyilallnak,
Ha kell: villámtól is egyszerre halnak!
S így (őket nézve) ezen meg azon
Még elgondolkozom.
És gondolkoznám tovább is, ha nem
Eredne meg az eső hirtelen.
De már mindenütt kopognak a cseppek -
A levegő is, érzem, hűvösebb lett.
Az is eszembe jut, hogy ősz, jaj, ősz jön,
Hát nem tanácsos tovább künn időznöm.
S ezzel - a riadt józanság maga -
Iramodom haza.

MIND MENETELÜNK

Dobpergés, kürtjel, harsány és rekedt
Vezéri szavak, lázas tömegek.

S menetelés, - jaj, nincs ellene szer:
Már-már az egész világ menetel.

Ez jobbra, az meg balra, s aszerint
Minden egyesén olyan csapat-ing.

Vörös ing, barna, kék, s többféle más -
Csak a fehér már szinte lázadás.

Mikor mindenki farkasként üvölt,
A báránynak rossz hely megint a föld.

Ma gyűlölik a szelídség szavát - -
Bölcs bírálattal hallgass, - meg ne járd!

Az ember ma vagy tömeg, vagy vezér - -
Más nem lehetsz, vagy léted kész veszély.

Plakátok közlik a parancsokat:
Gyűlölni kit kell, s hinni mit szabad.

Én elfordulok ezektől, s megyek
Kifelé, hol nem utcakő a gyep.

S elmenetelek, mezőn át, magam -
Menetelést nem látva, boldogan.

S megcsodálom, hogy (amint látható)
Itt mennyi virág fehér lázadó.

Megörvendezett: fényt hogy ont a nap,
De gyűlöletre parancsot nem ad.

A nagy ég alatt így bolyongok el,
Míg madár surran, víz csobog közel.

S dudolgom a béke énekét,
Melyet egy jobb kor megbocsát, s megért.

(1937 szeptember.)

KICSI KUTYA TARKA-NÓTA

*Debreczeni Karcsinak, de inkább
akkorra, mikor majd nagyobb lesz.*

Kértél: »verseljem meg«
Azt a kicsi tarka
Kutyát, amelyiknek
Se füle, se farka.

S én meg is ígértem,
Mint afele balga -
Lám, egy könnyű szó is
Vihet néha bajba.

Gyötrődhetem immár
Ébren úgy, mint alva.
Hogy tudnék e vízből
Kimászni a partra?!

De most, hopp, egy eszme
(Mint egy mentősajka):
Hiszen a tárgyunk az
Élet mai arca!

Az életé, mely még
Nem volt ilyen tarka -
Bár ma is egy élet
Mint a macska farka!

Bizony az egész egy
Szörnyű kalamajka -
Már csak szédül benne
Mindenféle fajta.

Nyers zaj a szelíd szót
Vadul túlszivajgja -
Ahogy a pacsirtát
Megeszi a szarka.

Nyegléskedik szerte
A torz és a nyalka.
Tudóst tudományra
Tanítgat a varga.

Dzseszbe belezeng a
Zsoltár s balalajka.
S barka mellett nyílik
A kapzsiság marka.

Egy-egy elesettre
Ráront egész farka.
Máshol a tömeg csak
Egy gaznak a barma.

Bizony már elkelne,
Hogy e zűrzavarba
Rendet parancsoljon
Az Úristen ajka.

Különben majd Ő sem
Tud segíteni rajta -
Mert az élet máris
Oly veszendőn tarka -:
Se füle, se farka.

(1939.)

IMMÁR ÚGY VAN...

Immár úgy van, hogy amerre
Nézek: pernye, köd egyszerre
Szétfut mintegy szélseperve.

Ami ezer mást eláztat,
Szemem azon játszva áthat -
Nem hódolok babonáknak.

Ha irigyem, ha barátom
Hizelkedő karral átfon,
Egy pillantás belelátnom.

Akik holnap istenüknek
Vallják, amit ma csepültek:
Azok is jobb, ha kerülnek.

Inkább, mintsem soraikba -:
Álljak magam, mint egy ritka,
Magaslati, puszta szikla.

Így hamisság nélkül élek,
Egy-egy szavam érc, s ítélet,
Míg az élet egyre mélyebb.

Érzem, közel is az esdett
Perc, hogy talpig bölcs lehessenek -
...Csak ne volnék belül egy-seb!

UDIOGENÉSZ LÁMPÁJÁVAL

Mondják, hogy dél van. Órámon is öt perc
Hija csupán, s a tornyok felriadnak
A deket zúgva. Csak azt nem tudom, hogy
Mi okozhatja (megvakult az ablak,
Vagy futó vakság éppen engemet ver?)
Hogy úgy nem jár most az utcánkon ember?

Vagy lehet füst, köd sűrít künn sötétet,
- Önzés, gög füstje, rosszaság ködárja -
Ez árad át most gát nélkül a földön,
Magát minden kis izünkig bevájva,
Ebben fuldoklik, elborítva szennyel,
Már-már magát sem ismerve az ember.

Igen, ez, ez, vagy lehet: ez sem, - én már
Nem is tudom, a hibát hol keresssem?
A tanításban, amely egykor úgy szólt,
Hogy embert ember testvérként szeressen?
Értse meg egymást, bölcsen, türelemmel -
Csak így lesz méltó nevéhez, hogy: ember?!

S mennyit búvöltek több ily szóval is még!
Jellem - tudás - ám ezekről ki szól ma?
Ha el is leng künn egy-egy emberárnyék:
Öntelt sivárság sötétlik le róla,
S a tudat, hogy csak fent fog, fent köröm nyer
Küzdelmet bárhol - - Ez-e hát az ember?!

S valami meglök, hogy menjek ki, s utcák
Során, miközben a dél szava kondul,
Lámpával, égő szívemmel bolyongva,
Fürkésszek végig mindenkit bolondul,
S dadogjam egyre, dühös szerelemmel:
Embert keresek, - hol vagy, ember - Ember?!

(1939 március.)

ÉVNEK ŐSZÉN, KEDVNEK ŐSZÉN

Krenner Miklósnak.

Egy fényfukar év már ismét ősre zordult -
Sétáimon mind több, s több szélsodorta
Lomblevél érint, - így vetődik olykor
El hozzám egy-egy másfajta levél is,
Azon kérdések: hogy vagy, mi okozza,
Hogy ennyire hallgatsz? - Válaszom ím ez:

Hogy hogy vagyok? Oh, köszönöm, megvagyok, bár
Csak hallgatok inkább, - ámde ez így lesz
Már többet, mint nem, sőt az is lehet,
Hogy szólni is felejték. Szóltam eleddig!
S szóltomban olykor egy-két szirt, fa, virág is
Megszólalt, szolt ez a szűkszavú, bús táj -
De titkaikat csak magamnak lesem el már,
Meg sem kísértve kibeszélni. Miért is?
Ős voltam én itt, - amikor nekivágtam:
Ekém előtt a rög még sziklakemény volt!
S ha azt a jövő puhábbnak érzi, talán majd
Megérzi, hogy véremtől is puhult.
De már elég az a torz robot, mit egy pár
Végez itt szörnyen magára hagyatva,
S lelkét kiteve, míg a többi nézi,
S míg maga is inkább mókákon derülne!

Rám mind fojtóbban már a céltalanság,
S az undor hideg kígyói fonódnak -
Hát hadd folytassa más, aki még nem
Unja marékkaal méregetni a tengert,
S hiszi: egyedül is elhordhat hegyet!

ÉNEK HÁROM POGÁCSÁRÓL

Rég volt, hogy én neki-gyúltan
Vándorútra elindultam.

Hogy sok próbán, veszedelmen
Át az útat megismerjem.

Velem a nagy vándorlásra:
Csupa három friss pogácsa.

Édesanyám tarisznyálta
Egy szép tiszta tarisznyába.

Kedves is volt mind a három
Az öröm, a hit, az álom.

Mentem velük bízakodva,
A vadban is bízni tudva.

De mert látnom is muszáj volt:
Láttam is, s ez többször kár volt.

Hit és látás nem testvérek -
Össze ők nem mindig férnek.

Magamat is sokszor sebzett,
Ha lelkemben harcot kezdtek.

S még egyéb is okozott kárt -
Ez is rongált, az is rongált.

Több csalódás - ebben, abban - -
Ezer másban, önmagamban.

Nagy jószágban, ami gyakran
Gyöngé jószág, állhatatlan - -

S közben minden új bukásra
Fogyogatott a pogácsa.

Az öröm, a hit, az álom
Oda is ma mind a három!

Batyumnak - ha öl az éhség -
Fogdoshatom ürességét.

S nem tudom: e nagy bajomban
Már kihez is folyamodjam.

Aki útra kibocsátott:
Ő is elment rég, az áldott.

Így hatalma neki sincsen,
Hogy még egyszer megsegítsen.

S hol az ösvény is, mely végre
Nem juttat mind mélyebb éjbe?

De az ígért fényességbe,
Hol a vándort balzsam, béke
Várja, s üdvök teljessége - -